

EL PRACTICANT “DOCTOR HOLGADO”

CALBET CAMARASA, J.M. ; AUSÍN HERVELLA, J.L.

RESUM: S'ofereix un breu resum biogràfic d'un personatge conegut com a “Doctor Holgado” al que s'hi han referit diversos autors, i que actuà a la ciutat vella de Barcelona dels anys quaranta del segle passat.

PARAULES CLAU: clíniques de goma, barri “xino” de Barcelona, malalties venèries.

RESUMEN: Se ofrece un breve resumen biográfico de un personaje conocido como “Doctor Holgado”, al que se han referido diversos autores, y que actuó en el barrio “chino” de la Barcelona de los años cuarenta.

PALABRAS CLAVE: clínicas de goma, barrio xino de Barcelona, venereología.

Barcelona és una ciutat vora el Mediterrani que s'ha convertit en un important destí turístic, que s'ha afegit a la seva rellevant força econòmica i centre neuràlgic de comunicacions. És per això que molts escriptors, funcionaris, científics, etc., li han dedicat la seva atenció. Són milers els llibres i treballs que s'han ocupat d'aquesta ciutat. Efectivament, en una superfície relativament molt reduïda hi trobem mar i muntanya, casc antic amb restes de la dominació romana, l'esclat urbanístic del modernisme, l'obra gaudiniana, nuclis acadèmics i científics, i altres aspectes d'interès. I com totes les ciutats amb port de mar ha estat visitada i habitada per gent de totes les procedències i interessos diversos.

Hem fet aquest breu preàmbul perquè el nostre biografat actuà en el barri del Raval. El Raval és una altra denominació, potser més complaent, del que havia estat denominat barri “xino”. Un barri ambivalent doncs hi han conviscut institucions culturals de primer ordre com són les Reials Acadèmies de Medicina, i la de Farmàcia, l'Institut d'Estudis Catalans amb la Biblioteca de Catalunya, la llibreria Millà que havia estat fogar de la cultura catalana i principalment del teatre català, amb carrers que han hostatjat petits transgressors i la presència de diversos bordells, malgrat que la immensa majoria dels seus veïns han estat sempre gent honesta i treballadora. Però com acostuma a passar les notícies negatives són les que s'imposen a les positives. I això és ben conegut pels escriptors i periodistes. Un dels primers en preocupar-se de les clavegueres del barri fou Max Bembo, el 1912 (1), al que hi podríem afegir el llibre “Barrios chinos” de Raoul Artz (2), on després de descriure els barris on preponderaven les noies de la vida de diverses ciutats, dedica l'últim capítol al barri del Raval.

Però el llibre que més va impactar en aquest sentit fou el d'André Pieyre de Mandiargues “Le Marge” que obtingué el Premi Goncourt, el 1967 (3). El protagonista d'aquest llibre és el turista Segismund, que fa un recorregut i descripció de diversos carrers de Barcelona on s'exercia la prostitució i al mateix

temps de valorar algun restaurant com “Los Caracoles” i la “Casa Leopoldo”, fa una explícita referència a les “Clíniques de Goma” on s’atenien els clients dels bordells als que administraven pols per les lladelles, preservatius i on també practicaven lavatges amb permanganat, amb la pretensió de prevenir o evitar les malalties de transmissió sexual.

Probablement una de les *clíniques* més famoses va ser “La Japonesa. Consultorio Auxiliar Médico”, que estava especialitzada en vies urinàries i que va ser fundada el 1924, al carrer Arc del Teatre, número 1, en un lloc molt proper al famós bordell de Madame Petit. Segons ens diu J. M. Carandell va ser fundada i regida pel “doctor Holgado” i no tancava mai, és a dir restava oberta de dia i nit (4). Fins hi tot aporta una fotografia de Colita on es llegeix perfectament el nom del propietari de la *clínica*. Tot i així algunes vegades ha estat escrit *Holeado* i també *Oleado*, que pensem que pot ser degut a una transcripció fonètica errònia. Ara bé, Carandell parla del “Doctor” Holgado però a la fotografia que aporta s’hi pot llegir “Drtor” que podríem considerar com a “Director”. És difícil d’entendre la contumàcia de Carandell en dir-li “Doctor”. Holgado tenia com a col·laboradors a dos practicants: Juan Sanz i Juan Cardona.

Aquesta *clínica* que treballava a “full time” va tenir el seu punt culminant en acabar la guerra el 1939. El seu negoci es va orientar en confeccionar *moniatos*, que eren uns consoladors que funcionaven amb piles, i disposaven d’uns òrgans de goma de diversa aplicació (5). I entre els seus clients destaquen Salvador Dalí, Ava Gardner, Dominguín, els Goytisolo, i Romy Schneider, que el primer dia en va comprar un i al dia següent es va fer amb sis més (6). No fa pas gaire també en un article a tota pàgina es feia referència al “Doctor Holgado” (7)

Qui era el “Doctor Holgado”?

Amb aquests antecedents ens vam interessar per poder identificar aquest “Doctor Holgado”. Naturalment el primer que vam fer va ser consultar els nostres propis arxius sense cap resultat. També vam mirar la “Guia Mèdica” del 1936 amb resultats negatius (8). Tampoc constava a la guia de 1945 (9). La Guia Telefònica dels anys quaranta tampoc ens va servir. Sense donar-nos per vençuts ho vam consultar directament al Col·legi de Metges de Barcelona (10). Aleshores varem anar a l’Arxiu General Històric de la Universitat de Barcelona, on ens varen deixar consultar tots els expedients amb el cognom “Holgado”. Afortunadament eren pocs, i l’únic que encaixava amb la nostra recerca era el d’Enric Holgado Gallofre (11).

Segons l’expedient consultat Enric Holgado Gallofre nasqué a Barcelona el 14 d’octubre de 1903. El seu avi José Holgado era de Gaucín (Màlaga) i es va casar amb Anna Cabanach, posant residència a Camprodon. És a Camprodon on nasqué Enric Holgado Cabanach, dedicat al comerç, i resident a Barcelona, al carrer Mallorca 236. Fou el pare del “Doctor Holgado” i estava casat amb Mercè Gallofre i Oller (12). Els avis materns Francesc Gallofre i Dolors Oller, eren de Valls.

Enric Holgado Gallofre inicià els seus estudis de batxillerat al “Liceo García Goy” de Barcelona (13). Obtingué el títol de batxiller el 1920. Aleshores inicià

medicina i aprovà tot el primer curs. El 1921 aprovà Histologia i Tècnica Anatòmica. El 1924 superà Terapèutica, i el 1928 aprovà Patologia General. I aquí deixà els estudis de la llicenciatura. Al mateix temps assistia voluntàriament al departament de Dermatologia de l'Hospital de la Santa Creu. Podria haver tingut interès per les malalties venèries. Sempre es demostrà encuriós per les innovacions tecnològiques. Així el 1930 adquirí un aparell que servia líquids per rentar-se introduint una moneda, i dos anys més tard posà la seva atenció en un procediment per a fabricar braguers i altres aparells ortopèdics. I no seria fins el 22 d'abril de 1955 quan obtingué el títol de Practicant. Residí al carrer Camprodon, 9 de Gràcia. Quan el 1936 esclatà la guerra es traslladà a viure a Alp. Allí ajudà a molts que volien passar la frontera fins que ell mateix abandonà Catalunya a través de França. Retornà a Barcelona amb les tropes franquistes. L'any 1940 protagonitza un fet sorprenent: és nomenat alcalde de l'Albiol. En aquest poble hi passà els seus últims anys. Quedà vidu de Glòria Massó Robert, i sense fills. En sentir-se sol i malalt per un càncer de pulmó es traslladà al "Clos Montserrat", de Constantí, a casa de la seva neboda, on va morir. Va ser enterrat a Valls el 22 de setembre de 1974, a la capella número 68 (14).

Els seus germans

El seu germà Francesc Holgado Galofre es va dedicar a la política i formà part de la Candidatura del Partit Liberal del Districte sisè "*Por la Patria, por la Monarquía y por las instituciones*" (15). Durant la guerra va ser tancat a una txeca, de la que va poder escapar-se en els últims instants del conflicte. Estava casat amb Eulàlia Garrabou Pineda.

La germana Julieta Holgado Galofre es va casar el 1918 amb el metge Antoni Batlle i de Balle (16). I va morir als 35 anys el 17 de gener de 1932 (17). D'aquest matrimoni en nasqueren quatre fills, Josep Enric (18), Ignasi, Maria, i Mercè (19). Anys més tard Antoni Batlle i de Balle es va casar en segones núpcies amb Angelina Pons. (20)

El seu pas per l'Albiol

Albert Manent es refereix a aquest poble amb les paraules següents: *Les males comunicacions i, en alguns casos, la poca rendibilitat agrícola i la manca d'aigua són els elements que caracteritzen la vida al terme de l'Albiol. Aquestes condicions tan dures forçaren la població a abandonar les seves cases i els seus masos, a partir dels anys trenta del segle XX, i a establir-se, principalment, a la Selva i a Alcover* (21).

Per altra part Enric Moreu-Rey a "Notes sobre l'Albiol" ha fet una excel·lent aportació estudiant la interdependència de factors físics i humans en aquest poble (22).

La relació d'Enric Holgado Galofre amb l'Albiol l'hem pogut deduir amb la revisió de les ACTES, de l'Ajuntament de l'Albiol, que actualment estan dipositades a l'Arxiu Comarcal del Baix Camp, a Reus (23).

Havent-les repassat observem que el seu cunyat, el metge Antoni Batlle de Balle, i els seus germans Albert i Francesc tenien propietats a l'Albiol i a la Selva del Camp. Així Albert Batlle de Balle va pagar i fer construir una nova filera de nínxols al cementiri de l'Albiol. També el 1972 els germans Batlle de Balle van lliurar 10.000 pessetes cadascun per a l'obra "Electrificació de l'Albiol". I amb la mateixa quantitat també hi va contribuir Mercè Batlle Holgado. Així mateix van col·laborar econòmicament en l'empresa d'empalmar a la xarxa general elèctrica del poble amb diverses masies i masos, i entre aquests el mas Bonrepòs, el mas Galofre, i el mas Holgado Galofre. Amb anterioritat la família Galofre habità en algun mas, a l'Albiol.

Aquesta relació familiar amb els Batlle de Balle i la captivença política d'Enric Holgado Galofre, fou definitiva per a que el 6 de juny de 1940 fos nomenat pel governador civil de Tarragona com el cap de la comissió gestora i alcalde de l'Albiol. Aquest càrrec el compartiria amb la propietat de la seva *clínica* de Barcelona (24).

Considerem que durant el seu mandat va procurar modernitzar el poble, i treure l'Albiol del seu aïllament. Així el 26 de juliol de 1940 va fer possible obrir un camí veïnal per comunicar-se amb la Selva del Camp. El 1941 va proposar crear una Junta Municipal de Beneficència, i a l'any següent volgué solucionar el proveïment d'aigua al poble.

Més tard, el 20 d'abril de 1945, va demanar l'expropiació forçosa dels terrenys per tal d'obrir un nou camí veïnal de l'Albiol per a connectar-se amb la carretera de Reus-Montblanc.

El 1947 va fer dues propostes: construir un rentador públic i crear una plaça de guarda municipal rural.

Per Decret del 30 de setembre de 1948 va ser ratificat en el càrrec d'alcalde. El 1951 proposà cedir els terrenys afectats per tal de facilitar la construcció de la carretera d'Alcover a Vilaplana.

El 6 de febrer de 1952 es van celebrar eleccions municipals i va ser elegit en primer lloc Josep Agustench i Rius, passant Enric Holgado Galofre a ser representant de les entitats. I en la renovació efectuada el 29 d'octubre de 1954 queda elegit alcalde Josep Agustench i Rius, i queda apartat de la corporació municipal Enric Holgado Galofre.

Segons Albert Manent, Enric Holgado Galofre habità al mas de *l'Enriquito*, avui totalment enrunat. De fet el mas de l'Enriquito era prop o un annex del mas Galofre, que era propietat de la seva mare, i que més tard hauria estat conegut com el mas "Holgado Galofre" (25).

Sembla que els últims anys de la seva vida els deuria passar a l'Albiol i la generalització dels tractaments amb penicil·lina i altres antibiòtics, així com els canvis socials efectuats farien inútil la permanència d'aquelles inefables i típiques *clíniques de gomes*.

NOTES

1. Max Bembo: "La mala vida en Barcelona" (Barcelona, Editorial Maucci, 1912).
2. Raoul Artz (pseudònim d'Enrique Martínez Fariñas): "Barrios chinos" (Barcelona, Imp. Soscitra, 1972, tercera edició)
3. André Pieyre de Mandiargues: "La marge", traduït al català per Joan Oliver amb el títol "El Marge" (Barcelona, Edicions Proa, 1979). Posteriorment aparegué el llibre de Ramon Draper Miralles: "Guía de la prostitución femenina en Barcelona. ¿Cuánto, dónde, quiénes, cómo, por qué?" (Barcelona, Ed. Martínez Roca, S. A. 1982).
4. J. M. Carandell: "Guía secreta de Barcelona" (Madrid, ALDUS, S. A. 1974, pàg. 228-230). Aquest autor insisteix en el mateix tema a "Nueva guía secreta de Barcelona" (Barcelona, Editorial Martínez Roca, S. A. 1982, pàg. 190-192)
5. J. M. Carandell: "Nueva guía secreta de Barcelona" (Barcelona, Editorial Martínez Roca, 1982, pàg. 190-192)
6. Paco Villar: "Historia y leyenda del Barrio Chino 1900-1992. Crónica y documentos de los bajos fondos de Barcelona" (Barcelona, Editorial La Campana, 1996, pàg. 142)
7. L'article és de Domingo Marchena: "Del barri xino al Raval". V. "La Vanguardia" del 19 d'octubre de 2014, Viure a Barcelona, pàg. 5.
8. "Guia Mèdica de Catalunya i Balears. Any 1936. Editada pel Sindicat de Metges de Catalunya.
9. Colegio Oficial de Médicos de la Provincia de Barcelona. Lista de señores médicos colegiados. 1945. (Madrid, Laboratorios Vigoncal, S. A.)
10. Agraïm a la funcionària Mercè Vigner la seva atenció malgrat que tampoc els resultats van ser positius.
11. En tota la documentació consultada el cognom Gallofre, va sense accent agut.
12. Enric Holgado Cabanach morí a Saragossa el 21 d'octubre de 1926 (V. La Vanguardia, del 27 d'octubre de 1926). Mercè Galofre i Oller morí el 20 de desembre de 1946.
13. V. La Vanguardia de l'1 de juliol de 1915, pàg. 20.
14. Debem aquesta notificació a Marga Roger Andreu, de l'Ajuntament de Valls.
15. V. La Vanguardia del 10 d'abril de 1931, pàg. 8.
16. V. La Vanguardia del 23 de juny de 1918, pàg. 16.
17. V. La Vanguardia del 28 de gener de 1932, pàg. 2.
18. Josep Enric Batlle Holgado es va casar amb Margarida Fornells i Roig, filla del metge Tomàs Fornells Suñer.
19. Volem agrair a la senyora Mercè Batlle i Holgado la seva col·laboració que ha estat bàsica per a fer aquesta nota.
20. El metge Antoni Batlle i de Balle nasqué a Tarragona el 14 d'abril de 1892, i morí a la Selva del Camp (Baix Camp) el 30 de març de 1951. Exercí a Barcelona on fou metge de l'Ajuntament.
21. Albert Manent: "Masos, llogarrets i cases de l'Albiol al segle XX. Un procés de despoblació". (Internet)

22. Enric Moreu Rey: "Notes sobre l'Albiol", a *Miscel·lània Pau Vila*, 1975, pàg. 321-334.

23. Agraïm a l'alcalde de l'Albiol Senyor Andreu Carrasco Sardà, el notificar-nos que les ACTES municipals de la postguerra, están conservades i accessibles als investigadors a l'Arxiu Comarcal del Baix Camp (Reus).

24. En alguna ocasió va demanar trenta dies hàbils de llicència per assumptes propis.

25. Albert Manent: Ob. esmentada, pàg. 23.